

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ „ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА”

Кафедра педагогіки
(назва кафедри)

СИЛАБУС

Педагогіка і психологія вищої школи
(назва навчальної дисципліни)

напряму підготовки _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва напряму підготовки)
Спеціальність _____ 052 Політологія _____
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-кваліфікаційний рівень __другий (магістерський) рівень _____
форма навчання _____ денна/заочна _____
освітня програма _____ Прикладна політологія _____
(назва спеціалізації)

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29.08.2019

Завідувач кафедри _____ (підпис)

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

Перезатверджено: протокол № _____ від _____

Старобільськ – 2019

Інформація про викладача

Прізвище ім'я по батькові	Савченко Сергій Вікторович
Науковий ступінь	доктор педагогічних наук
Вчене звання	професор
Посада	ректор, професор кафедри педагогіки
Місце роботи	ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, ректор університету, кафедра педагогіки
Адреса кафедри	м. Старобільськ, вул.Гоголя 1
Котакти	м.т.: 066 352 61 75
E-mail	mail@luguniv.edu.ua
Консультації	
Час	відповідно до графіку індивідуальних консультацій
Місце	ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, Інститут педагогіки і психології, кафедра педагогіки, м. Старобільськ, вул.Гоголя 1

2. Інформація для підтримання зв'язок з е-тьютором

Прізвище ім'я по батькові	Капля Ольга Станіславівна
E-mail	Rfgkz@i.ua
Котакти	050 202 03 31

3. Опис навчальної дисципліни

Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітня програма	Прикладна політологія
Освітньо-кваліфікаційний рівень	магістр
Загальні характеристики	обов'язкова
Веб-сайт курсу	
ID ОП	17834
Рік вивчення дисципліни	перший
семестр	1
Загальна кількість кредитів ECTS	5
Загальна кількість годин	150
Лекції / Практичні, семінарські заняття / Лабораторні / Самостійна робота	20 / 20 / - / 110 8 / 4 - / 138
Мова навчання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

4. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

- ознайомлення студента – майбутнього викладача з психолого-педагогічними особливостями навчально-виховного процесу у вищій школі, озброєння його сучасними психолого-педагогічними технологіями, методами організації творчого пошуку майбутнього фахівця; засобами виховання та розвитку особистості;
- теоретична підготовка студентів до професійно-педагогічної та науково-педагогічної діяльності у вищій школі, формування інтересу і готовності до самостійного пізнання проблем дидактики, теорії та методики професійної освіти, сучасних тенденцій розвитку освіти та інтеграційних процесів у ній

шляхом опанування засад загальної методології педагогічного знання та методики психолого-педагогічної діагностики.

Завдання курсу:

– формувати професійно значущі якості особистості студентів як майбутніх фахівців, які мають компетентно здійснювати навчально-виховні та соціально-педагогічні функції своєї професійної діяльності, поєднувати високу вимогливість і принциповість із гуманністю, демократичністю, довірою та повагою до людей, постійним піклуванням про них, допомогою у службових і життєвих проблемах;

– розвивати творчу особистість студентів як майбутніх викладачів вищої школи та педагогів-дослідників, які реалізовуватимуть і розроблятимуть інноваційні методи та технології навчання й виховання майбутніх спеціалістів на основі опанування сучасних концепцій освіти й переосмислення досягнень передового педагогічного досвіду, накопиченого у сфері науково-педагогічного знання країнами-учасницями Болонського процесу;

– удосконалювати практичні навички та вміння студентів щодо реалізації методик психолого-педагогічної діагностики, розширення їх особистісного професійного досвіду організації безперервної самоосвітньої діяльності та науково-дослідної роботи в умовах сучасного педагогічного процесу вищої школи, її інтеграції в Європейський освітній простір.

У результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

– специфіку педагогіки та психології вищої школи як науки та галузі професійної діяльності;
– понятійно-категоріальний апарат інтегрованого навчального курсу;
– принципи, методи, форми організації педагогічного процесу та науково-педагогічної діяльності у ЗВО;

– сучасний стан і перспективи розвитку системи вищої освіти в Україні;
– специфіку застосування новітніх технологій навчання у вищій школі; особливості управлінської діяльності у ВНЗ;

– психологічні закономірності і психологічні умови підвищення ефективності організації процесу навчання і виховання у вищій школі.

– психолого-педагогічні основи діяльності основних підрозділів вищого навчального закладу;

– форми та методи організації навчально-виховної роботи у вищій школі України і Європейському освітньому просторі, основні методи профорієнтації студентів;

– психолого-педагогічний зміст навчальної та пізнавальної діяльності студентів, методи і форми активізації самостійного наукового пошуку студентів;

– психолого-педагогічні характеристики педагогічної майстерності викладача;

– вікові особливості студентського віку, основні компоненти структури особистості студента, його ціннісно-мотиваційну систему, будову та закономірності формування і прояву Я-концепції студента;

– психологічні особистісні якості викладача ВНЗ і професійні вимоги до нього.

вміти:

– проектувати елементи навчального процесу, зокрема навчальну програму, лекцію, тести тощо та оцінювати якість навчального процесу;

– організовувати навчальну діяльність студентів, активізувати їх самостійну роботу та наукову творчість;

– готувати, організовувати й проводити на високому рівні лекції, практичні та семінарські заняття, застосовувати сучасні освітні технології, добирати оптимальні форми та методи педагогічної діяльності, керувати процесом особистісного розвитку студентів, стимулювати самостійну роботу студентів;

– організовувати виховну роботу зі студентами; здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію; аналізувати сучасний стан і головні тенденції розвитку освіти в Україні і за кордоном.

Місце дисципліни нормативна навчальна дисципліна «Педагогіка і психологія вищої школи» є складовою циклу професійної і практичної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» ОП «Прикладна політологія».

Передумови (актуальні знання, необхідні для опанування дисципліни).

Актуальними є знання з філософії, загальної педагогіки і психології.

5. Структура навчальної дисципліни

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота
Перший модуль											
1.1.	Загальні засади педагогіки вищої школи	14	2	2		10	15	2			13
1.2.	Викладач закладу вищої освіти як організатор навчально-виховного процесу	14	2	2		10	16	2			14
1.3.	Дидактика вищої школи	10	2	2		6	16	2			14
1.4.	Методи та організаційні форми навчання у вищій школі	19	2	2		15	15		2		13
1.5.	Контроль навчальної діяльності студентів у вищій школі та оцінювання її результатів	19	2	2		15	14				14
1.6.	Організація виховної роботи у закладі вищої освіти	14	2	2		10	14				14
Другий модуль											
2.1	Студент як суб'єкт навчально-професійної діяльності	16	2	2		12	15	2			13
2.2	Психологічні пізнавальні процеси та можливості їх вдосконалення у студентів	16	2	2		12	14				14
2.3.	Психологія особистості та проблема освіти у вищій школі	14	2	2		10	15				15
2.4.	Психологія професійної діяльності викладача ЗВО	14	2	2		10	16		2		14
	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	150	20	20		110	150	8	4		138

Теми семінарських / практичних занять

№п/п	Назва теми	Години
1.	Загальні засади педагогіки вищої школи	2
2.	Викладач закладу вищої освіти як організатор навчально-виховного процесу	2
3.	Дидактика вищої школи	2
4.	Методи та організаційні форми навчання у вищій школі	2
5.	Контроль навчальної діяльності студентів у вищій школі та оцінювання її результатів	2
6.	Організація виховної роботи у закладі вищої освіти	2
7.	Студент як суб'єкт навчально-професійної діяльності	2
8.	Психологічні пізнавальні процеси та можливості їх вдосконалення у студентів	2
9.	Психологія особистості та проблема освіти у вищій школі	2

10.	Психологія професійної діяльності викладача ЗВО	2
Разом		20

Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

Самостійна робота

<i>№п/п</i>	<i>Назва теми</i>	<i>Години</i>
1.	Загальні засади педагогіки вищої школи	10
2.	Викладач закладу вищої освіти як організатор навчально-виховного процесу	10
3.	Дидактика вищої школи	6
4.	Методи та організаційні форми навчання у вищій школі	15
5.	Контроль навчальної діяльності студентів у вищій школі та оцінювання її результатів	15
6.	Організація виховної роботи у закладі вищої освіти	10
7.	Студент як суб'єкт навчально-професійної діяльності	12
8.	Психологічні пізнавальні процеси та можливості їх вдосконалення у студентів	12
9.	Психологія особистості та проблема освіти у вищій школі	10
10.	Психологія професійної діяльності викладача ЗВО	10
Разом		110

6. Методи навчання

- пояснювально-ілюстративний
- репродуктивний
- проблемного викладання
- частково-пошуковий
- дослідницький

7. Форми і методи контролю

Фронтальне опитування, тестування, виконання завдань для самостійної роботи, виконання контрольної-модульної роботи.

8. Критерії оцінювання знань студентів (у %)

Поточний і підсумковий контроль знань і умінь магістрантів з дисципліни «Педагогіка і психологія вищої школи» здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Успішність магістрантів із засвоєння дисципліни визначається за 100 бальною шкалою і складається з успішності з навчальної роботи (практичних завдань і завдань для самостійної роботи), для оцінювання якої призначається 60 %, і результатів контрольних модульних робіт і підсумкового тестування – 40 %.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Діяльність студента:

- письмова модульна контрольна робота, тестування – 40 балів;
- результати роботи на практичних заняттях – 40 балів;
- самостійна робота – 20 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
63-74	D	задовільно	

50-62	E		
21-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Питання для підготовки до контрольно-модульного оцінювання

1. Предмет і завдання педагогіки вищої школи як галузі педагогічної науки, її основні категорії.
2. Методи наукових досліджень у педагогіці вищої школи. Наведіть варіанти їх застосування у практиці.
3. Закономірності й принципи вищої освіти.
4. Пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку освіти в Україні. Принципи державної політики в галузі вищої освіти.
5. Закон України "Про вищу освіту" про структуру вищої освіти в Україні.
6. Сутність ступеневої освіти в Україні. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти, їх характеристика.
7. Типи вищих навчальних закладів, мета і головні завдання їх діяльності.
8. Шляхи реформування вищої освіти в Україні, вдосконалення навчального і виховного процесів у вищих закладах освіти.
9. Модернізація вищої освіти України в рамках входження у Болонський процес.
10. Структурні та змістові особливості організації вищої освіти у різних країнах світу.
11. Дидактика вищої школи, її основні категорії.
12. Поняття про процес навчання. Типи навчального процесу у вищій школі. Структурні компоненти навчального процесу.
13. Функції процесу навчання, їх взаємозв'язок.
14. Рушійні сили та закономірності процесу навчання. Мотивація навчальної діяльності студентів.
15. Принципи навчання у вищій школі.
16. Поняття змісту вищої освіти. Державні стандарти вищої освіти, характеристика їх структурних компонентів.
17. Нормативні документи, які забезпечують організацію навчального процесу у вищій школі. Навчальний план, навчальна програма дисципліни, робоча навчальна програма дисципліни.
18. Форми навчання у вищих навчальних закладах та їх особливості.
19. Методи навчання, їх класифікація. Прийоми навчання.
20. Засоби навчання. Традиційні засоби навчання. Місце і роль нових інформаційних технологій серед засобів навчання.
21. Форми організації навчання у вищій школі.
22. Лекція у вищій школі, вимоги до неї.
23. Семінарські та практичні заняття, вимоги до них.
24. Дистанційна освіта як нова освітня технологія. Дистанційна освіта за кордоном та перспективи її розвитку в Україні.
25. Самостійна навчальна робота студентів, її мета, завдання та типологія.
26. Науково-дослідна робота студентів, її види та форми. Шляхи вдосконалення науково-дослідної роботи студентів у ВНЗ.
27. Загальні вимоги до підготовки курсових, дипломних, магістерських робіт.
28. Діагностика навчальних досягнень студентів. Сутність та функції контролю знань, умінь студентів. Педагогічні вимоги до контролю у процесі навчання.
29. Критерії оцінки знань студентів.
30. Модульно-рейтингова система контролю успішності студентів, її переваги і недоліки.
31. Психолого-педагогічні проблеми проведення заліків і екзаменів.
32. Система виховної роботи у вищій школі. Психолого-педагогічні засади сучасної концепції виховання студентів.
33. Цілі, завдання, принципи виховання у вищій школі.

34. Зміст виховання студентської молоді, характеристика основних напрямів.
35. Класифікація методів виховання у вищій школі.
36. Роль студентської академічної групи у вихованні студентів.
37. Основні напрями діяльності куратора студентської академічної групи.
38. Місце студентського самоврядування у навчально-виховному процесі сучасного вищого навчального закладу.

39. Методика вивчення особистості студента і написання психолого-педагогічної характеристики на нього.

40. Методика вивчення колективу академічної групи та складання психолого-педагогічної характеристики на неї.

11. Завдання для контролю самостійної роботи

Тема 1. Загальні засади педагогіки вищої школи

1. Охарактеризуйте предмет педагогіки вищої школи.
2. Педагогіку називають наукою і мистецтвом. Викладіть свою точку зору на дану проблему.
3. Розкрийте сутність основних категорій педагогіки вищої школи.
4. Обґрунтуйте зв'язки педагогіки вищої школи з іншими науками.
5. З'ясуйте різницю між фундаментальними і прикладними педагогічними дослідженнями.
6. Охарактеризуйте основні теоретичні методи науково-педагогічного дослідження.

Тема 2. Викладач закладу вищої освіти як організатор навчально-виховного процесу

1. Охарактеризуйте специфіку діяльності педагога у вищому навчальному закладі.
2. Охарактеризуйте функції, права та обов'язки викладача університету. Основні напрями діяльності викладача вищого навчального закладу.
3. Що таке педагогічний професіоналізм та культура викладача вищого навчального закладу.

Тема 3. Дидактика вищої школи

1. Виходячи з особливостей певних дисциплін, створіть 4—5 ситуацій для ілюстрації дії рушійної сили.
2. У процесі підготовки до лекцій або практичних занять з окремої дисципліни доберіть 2—3 приклади створення проблемної ситуації та виділення проблемних завдань.
3. На конкретному прикладі з окремої дисципліни розробіть технологію реалізації ідей проблемного навчання.
4. Проведіть експериментальне дослідження серед своїх колег-студентів з метою виокремлення чинників, які позитивно впливають на їх навчальну діяльність.
5. Доберіть наукову літературу з проблеми модульно-розвивального навчання. Ознайомтесь із особливостями технології організації навчання "свої" дисципліни на модульно-розвивальній основі.
6. У чому сутність реорганізації навчально-виховного процесу у вищій школі України з погляду вимог Болонської декларації?
7. Обґрунтуйте, якою мірою компоненти логіки навчального процесу пов'язані з особливостями мислення людини.
8. Змодельуйте технологію вивчення певного навчального матеріалу відповідно до вимог логіки навчального процесу.
9. Назвіть компоненти структури оволодіння знаннями, уміннями і навичками, покажіть зв'язок між ними.

Тема 4. Методи та організаційні форми навчання у вищій школі

1. Проаналізуйте фактори, які повинен враховувати викладач під час читання лекції.
2. Зробіть порівняльний аналіз різних видів семінарських занять, розкривши їх роль у професійній підготовці студентів.
3. Розкрийте особливості підготовки студента до лабораторного заняття.
4. Проаналізуйте зміст роботи викладача і студентів на різних етапах практичного заняття.
5. Розкрийте методику підготовки і проведення спецсемінару.
6. Обґрунтуйте різні підходи вчених до класифікації самостійної роботи студентів.
7. Розкрийте сутність керівництва з боку викладача підготовкою студентами рефератів, курсових, дипломних та магістерських робіт.

Тема 5. Контроль навчальної діяльності студентів у вищій школі та оцінювання її результатів

1. Поясніть своє ставлення до думки німецького фізика Макса Лауе: "Не так важливе оволодіння знаннями, як розвиток здатності мислення. Освіта — те, що залишається, коли вивчене забуто."

2. Ознайомитися із вимогами Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS).

3. Вивчити нормативні та інструктивні матеріали Міністерства освіти і науки України щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ України.

4. Розробити модуль з конкретної дисципліни за фахом (один кредит).

5. Підготувати наукові повідомлення: Наукові повідомлення Стандарти вищої освіти у контексті Болонського процесу: історія, сучасний стан, перспективи. Філософсько-методологічні аспекти стандартизації змісту освітньої діяльності.

Тема 6. Організація виховної роботи у закладі вищої освіти

1. Користуючись джерелами народної педагогіки (прислів'я, пісні, казки, легенди, обряди та ін.), проаналізуйте погляди українського етносу на піднесення й оберігання загальнолюдських і національних морально-духовних цінностей.

2. Випишіть висловлювання К. Д. Ушинського, А. С. Макаренка, В. О. Сухомлинського про місце й роль праці у системі виховання людини.

3. Зі збірників афоризмів випишіть 10—15 слушних міркувань про роль сім'ї у вихованні людини.

4. Ознайомтеся із працею В. О. Сухомлинського «Як виховати справжню людину?» й виділіть моральні цінності, які, на вашу думку, є провідними у вихованні сучасної людини.

5. Чи не вбачаєте ви помилки у міркуваннях К. Д. Ушинського про педагогіку як мистецтво?

6. Окресліть основні завдання, які необхідно розв'язувати в процесі модернізації системи виховання.

7. Охарактеризуйте:

- ментальність та менталітет української нації.

- кодекс цінностей сучасного виховання в Україні.

- актуальні аспекти сучасного національно-патріотичного виховання молоді.

Тема 7. Студент як суб'єкт навчально-професійної діяльності

1. Проаналізуйте з позицій закономірностей єдності й взаємозумовленості біологічних і соціальних чинників розвитку людини особливості становлення вас як особистості.

2. Як, на вашу думку, в суспільстві реалізується постулат Протагора "Людина — міра всіх речей"?

3. У чому ви вбачаєте суперечність між науково-технічним прогресом та інтересами Людини? Чи, можливо, тут немає суперечності?

4. Чи потрібно вдаватися до освітньої революції? Якщо так, то на що вона має бути спрямована?

5. Побудуйте рейтингову шкалу труднощів під час процесу адаптації першокурсників від найбільшої труднощі (1) до найменшої труднощі (9) згідно з вашою особистою думкою:

- негативні переживання, пов'язані з виходом вчорашніх учнів з шкільних колективів з їх моральною допомогою і моральною підтримкою;

- невизначеність мотивації вибору професії;

- недостатня психологічна підготовка до неї;

- невміння здійснювати психологічну саморегуляцію поведінки та діяльності;

- відсутність повсякденного контролю педагогів;

- пошук оптимального режиму праці та відпочинку в нових умовах;

- налагодження побуту і самообслуговування, особливо при переході з домашніх умов до умов гуртожитку;

- відсутність навичок самостійної роботи;

- невміння конспектувати, працювати з першоджерелами, словниками, каталогами, довідниками, показниками.

Результати обґрунтуйте.

6. Охарактеризуйте психологічні особливості старшого юнацького віку. Типологію студентів.

Тема 8. Психологічні пізнавальні процеси та можливості

їх вдосконалення у студентів

1. Що нового ви дізналися про сприйняття?

2. Що найцікавішим здалося при знайомстві з увагою?
3. Діяльність, увага, сприйняття – який між ними зв'язок?
4. Назвіть основні умови вдосконалення уваги.
5. Як пов'язано між собою розуміння і мислення?
6. Назвіть головні труднощі в розумінні.
7. Назвіть головні умови вдосконалення розуміння студентів.
8. Ваші зауваження до інформації, наданої в цьому розділі (письмово).
9. Які з рекомендацій по розвитку творчого мислення в навчанні представляються вам найбільш важкими для реалізації?
10. Назвіть основні умови вдосконалення засобів самостійної роботи з науковими текстами у студентів і учнів.

Тема 9. Психологія особистості та проблема освіти у вищій школі

1. Дайте визначення поняття «виховання».
2. Чи вичерпується функція викладача у ВНЗ передачею інформації?
3. Сформулюйте основні умови ефективності виховного процесу.
4. Вкажіть деякі основні цілі виховання.
5. Які індивідуально-психологічні особливості учнів Ви пробували враховувати у своєму досвіді роботи?
6. Що Вам здалося найзначимішим в розділі?

Тема 10. Психологія професійної діяльності викладача ЗВО

1. Які функції виконує педагог, здійснюючи свою діяльність у вищій школі?
2. До якого типу педагогів (з переважанням якого виду спрямованості) ви можете віднести особисто себе?
3. Назвіть три основні компоненти в структурі педагогічних здібностей.

12. Методичне забезпечення

Електронний варіант лекцій, завдань до практичних занять, питання до контрольних-модульних робіт, завдань для самостійної роботи. Студенти мають доступ до електронних варіантів методичних вказівок до практичних занять і електронної бібліотеки.

13. Рекомендована література

Основна навчальна література

1. Барановська Л. В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібн. / Л. В. Барановська. – К. : НАУ, 2015. – 240 с.
2. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи : навчальний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С.С. Вітвицька – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 396 с.
3. Кіреєва З.О., Сніговська О.В. Педагогіка та психологія вищої школи: Метод. рекомендації / З.О. Кіреєва, О.В. Сніговська. – Одеса, 31 с.
4. Козлова Е.М. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротاپронт, 2014. – 200 с.
5. Курлянд З.Н. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник [Електронний ресурс] / З. Н. Курлянд. Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli - kurllyand zn
6. Леонт'єв А.А. Психологія об'єктивної діяльності / учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений/ А.А. Леонт'єв. // Психологія для студента. – М. : Академия, 2005. – 3-е изд. – 368 с.
7. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник [Електронний ресурс] / В. Л. Ортинський. Режим доступу: http://pidruchniki.ws/00000000/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli - ortinskiy vl
6. Самостійна робота з курсу «Педагогіка та психологія вищої школи»: навч.-метод. посібник / Автори-упорядники В.І. Староста, О.Ф. Яцина; за ред. В.І. Старости. – Ужгород : ШАРК-АУТДОР, 2014. – 136 с. – Бібліогр.: с. 64-69; 100-102.
8. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. / М.М. Фіцула. – К. : “Академвидав”, 2006. – 352 с.
9. Чернілевський Д.В. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посіб. – Д.В. Чернілевський, М.І. Томчук. – Вінниця : Вінницький соціально-економічний ін-т ун- ту Україна,

Додаткова навчальна література

1. Барвинский А. А. Курс лекций по психологии и педагогике. Раздел «Психология и педагогика высшей школы» : учебное пособие. Режим доступа: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/39510/1/psihology.pdf>
2. Зимняя И. А. Педагогическая психология. Учебник для вузов Режим доступа: <http://psychlib.ru/mgppu/zim/zim-001-.htm>
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник [Електронний ресурс] / А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с. Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-4039.html>
4. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи / О.Г. Мороз, О.С. Падалка, В.І. Юрченко. – К. : НПУ, 2003. – 267 с.
5. Основи психології та педагогіки вищої школи (пам'ятка для аспірантів) // Навчально-методичний посібник / [О. Є. Коваль]. – Тернопіль: ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ», 2013. – 90 с.
6. Педагогика и психология высшей школы / Отв. ред. С.И. Самнгин. – Ростов-на-Дону : Феникс, 1998. – 544 с.
7. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи : навч. посіб. для магістрантів і аспірантів / Л.Г. Подоляк, В.І. Юрченко. – К. : Філ-студія, 2006. – 320 с.
8. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закладів / В.А. Семиченко. – К. : Вища школа, 2004. – 336 с.
9. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З.І. Слєпкань – К. : Вища школа, 2005. – 240 с.
10. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник [Електронний ресурс] / Т. І. Туркот. Режим доступу: http://pidruchniki.ws/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_turkot_ti
11. Цокур О.Я. Педагогіка вищої школи : навчально-методичний посібник / О.Я. Цокур. – Випуск 1. Основи наукового педагогічного дослідження / за ред. Панькова А.І. – Одеса, 2002. – 424 с.

Інтернет-ресурси

1. Європейський освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eu-edu.org>
2. Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та закордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/bolonskyj-protses>
3. Інформаційно-консультативний центр «Міжнародна Освіта-Академія» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.dfc.ukma.kiev.ua>
4. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
5. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Освітній портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/>
7. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Європейської комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/>